

۴- محور ارزی خزر در بخش‌های مختلف چگونه است؟

درس هفدهم

«ویژگی‌های دریا‌های ایران»

آموختنی‌ها

۵- میزان شوری دریای خزر چگونه است؟

۱- آشنایی با موقعیت آب‌های اطراف ایران

۲- شناخت ویژگی‌های دریای خزر، خلیج فارس و دریای عمان

۱- تفاوت دریاها و اقیانوس‌ها در چیست؟

۲- موقعیت جغرافیایی دریای خزر را بیان کنید.

بخوان و بیاموز

در سال‌های گذشته یاد گرفتیم که دریاها گودال‌های پر از آبی هستند که به اقیانوس راه دارند و اقیانوس‌ها پهنه‌ی بسیار بزرگ آبی کره‌ی زمین هستند و می‌دانیم که دریای خزر در شمالی‌ترین مرز ایران و دریای خلیج فارس و دریای عمان در جنوبی‌ترین قسمت یا مرز کشور قرار دارند.

دریای خزر

دریای خزر در واقع یک دریاچه است، اما به علت وسعت زیادش، «دریا» نامیده می‌شود.

خزر در طول تاریخ نام‌هایی چون دریای گیلان، دریای مازندران، دریای قزوین و دریای گرگان داشته است و در نقشه‌های خارجی نیز «دریای کاسپین» نامیده شده است.

۳- دریای خزر در طول تاریخ چه نام‌ها داشته است؟
عمق دریای خزر:

الف) نواحی شمالی کم عمق است. در بعضی نواحی به کم‌تر از ۱۰ متر می‌رسد.

ب) نواحی جنوبی عمق بیش‌تری دارد و به بیش از ۱۰۰۰ متر می‌رسد.

۵- میزان شوری دریای خزر کم‌تر از دریاها و اقیانوس‌های دیگر است. رودهای چالوس، هراز، سفیدرود و گرگان به دریای خزر می‌ریزند. کشورهای ترکمنستان، قزاقستان، روسیه و آذربایجان از طریق دریای خزر با ایران مرتبط می‌شوند.

۶- از طریق دریای خزر با چه کشورها هم‌بستگی داریم؟

وجود دریای خزر نقش تعیین‌کننده‌ای در آب و هوای ساحل شمال ایران ایفا می‌کند. زیبایی‌های بی‌نظیر گیلان و مازندران و گرگان به حفظ شرایط زیستی این دریا کمک می‌کند. پیرامون ساحل خزر با باغات مرکبات، شالیزارها و مزارع سرسبز پوشانده شده است. رودخانه‌ی هراز در محل پیوستن خود به دریا چشم‌انداز بی‌نظیری دارد. (نوشهر، چالوس، رامسر، نکا و انزلی از بنادر مهم دریای خزر به شمار می‌روند.)
کناره‌ی دریای خزر یکی از مهم‌ترین مراکز گردشگری کشور ایران است.

۸- اهمیت دریای خزر را مختصر توضیح دهید.

۹- بنادر مهم دریای خزر را نام ببرید.

۱۰- مهم ترین بنادر خلیج فارس را نام ببرید.

۱۱- خلیج فارس

۱۰- خلیج فارس، پیشروی دریای عمان و اقیانوس هند، خشکی های ایران و عربستان است.

خلیج فارس تنها راهی است که ایران را از راه جنوب کشور به آب های آزاد ارتباط می دهد. بندرهای متعددی در شمال این خلیج قرار گرفته اند. بندر خرمشهر، آبادان، امام خمینی، بوشهر،

عسلویه و ... از آن جمله اند. ساحل خلیج فارس از دهانه ی اروندرود تا بندر عباس امتداد دارد.

علوی

۱۲- ساحل خلیج فارس چه محدوده ای را ...
۱۳- در خلیج فارس جزیره های بزرگ و کوچکی وجود دارد که متعلق به ایران است. از آن جمله قشم (بزرگ ترین جزیره ی خلیج فارس)، کیش، هرمز، لاوان، ابوموسی، تنب بزرگ، تنب کوچک، لارک، هنگام و ...

بیشتر بدانیم

نام خلیج فارس بیش از ۲۵۰۰ سال قدمت دارد و در اسناد تاریخی به این موضوع اشاره شده است. متأسفانه در سال های اخیر برخی از کشورهای عربی سعی بر تغییر نام این خلیج داشته اند. وظیفه ی ما بر آن است که به عنوان یک ایرانی مانع این امر شویم.

۱۵- حجم ترین منابع ترسیب محیط خلیج فارس

۱۴- عمق خلیج فارس را با دریای عمان مقایسه کنید.

از دریای عمان بسیار کم تر است. به طور متوسط به ۳۰ متر می رسد. منابع مروراید، مرجان، اسفنج، ماهی های مرغوب و میگو منحصر به خلیج فارس است. اگر آلودگی محیط ترسیب نبود، بهترین ماهی های دنیا در این منطقه به دست می آمد.

۱۶- بندرهای جزیره های خلیج فارس یکی از مهم ترین ایستگاه های دریایی اتصال به هند، چین، است.

نکته

۱۶- اهمیت بنادر خلیج فارس در چیست؟

آب دریا بی رنگ است، ولی به خاطر انعکاس تصویر آسمان، آبی به نظر می رسد و در روزهای ابری خاکستری دیده می شود.

۱۷- چرا گاهی آب دریاها خاکستری رنگ دیده می شوند؟

تعاریف

- ★ به پیشروی آب دریاها، **خلیج** می گویند.
  - ★ آبراهه ای که دو دریا را به هم وصل می کند، **تنگه** نام دارد.
  - ★ در کناره های خلیج فارس بریدگی های عمیقی وجود دارد که ساکنان اطراف به آن ها **خور** می گویند.
- از موارد استفاده ی خورها ایجاد بندر و پهلو گرفتن کشتی ها می باشد.

۱۸- چرا در تقویم تاریخی ما یک روز به نام روز خلیج فارس نام نگذاریم شده است؟

بیشتر بدانیم

خلیج فارس به دریای پارس معروف بوده است. خلیج فارس به دلیل اهمیت زیادی که دارد، در طول تاریخ بارها مورد هجوم کشورهای بیگانه قرار گرفت؛ مثلاً؛ پرتغالی‌ها تنگه هرمز را اشغال کرده بودند که شاه عباس صفوی توانست آن‌ها را بیرون کند. روز دهم اردیبهشت را در تقویم «روز ملی خلیج فارس» نامیده‌اند. (۱۸)

۱۹- درباره‌ی دریای عمان مختصر توضیح دهید

دریای عمان

ساحل دریای عمان از بندر عباس تا بندر گوآتر امتداد دارد. دریای عمان به اقیانوس هند راه دارد و از طریق تنگه‌ی هرمز به خلیج فارس متصل می‌شود. بندر مهم دریای عمان، بندر چابهار است که عمق این دریا در این بندر به ۳۰۰۰ متر نیز می‌رسد از دیگر بنادر این دریا، جاسک و گوآتر می‌باشد که بیانگر بازرگانی و دریانوردی آن است. (۲۳) (۲۴)

(۱۹) (۲۴)

عمق	خلیج فارس کم‌تر از دریای عمان است.
شوری	خلیج فارس بیش‌تر از دریای عمان است.

۲۲- عمق و شوری دریای عمان و خلیج فارس را مقایسه کنید

۲۱- مهم‌ترین بندر دریای عمان چیست؟ بندر چابهار
کشورهای عربی امارات، عمان، قطر، بحرین، عربستان و کویت از طریق خلیج فارس و دریای عمان با ایران همسایه هستند.

۲۰- ساحل دریای عمان در چه محدوده‌ای گسترده شده است؟

تمرین

۲۳- عمق دریای عمان چه اندازه است؟ موارد مرتبط را به یکدیگر وصل کنید.

- گودال‌های پرآبی که به آب‌های آزاد راه ندارند.
- رودی که به دریای عمان می‌ریزد.
- بریدگی‌های عمیق کناره‌ی دریای خلیج فارس به زبان بومی.
- پیشروی آب دریاها در خشکی.
- خور
- دریاچه
- سرباز
- خلیج

۲ درست و نادرستی هر عبارت را مشخص کنید.

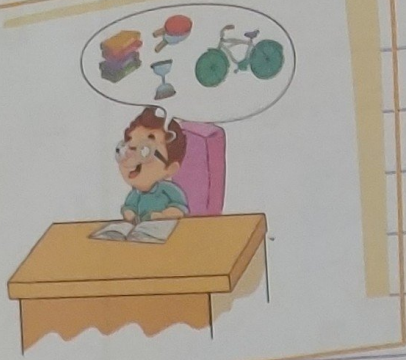
۲۴- مهم‌ترین بندر دریای عمان را نام ببرید

- الف: شوری دریای عمان از خلیج فارس بیش‌تر است.
- ب: عمق خلیج فارس کم‌تر از دریای عمان است.
- پ: ساحل دریای عمان از بندرعباس تا بندر گوآتر امتداد دارد.
- ت: بزرگ‌ترین جزیره‌ی خلیج فارس، کیش است.
- ث: میزان شوری دریای خزر از دریاها و اقیانوس‌ها کم‌تر است.

«برنامه‌ریزی برای اوقات فراغت»

آموختنی‌ها

۱. راه‌های استفاده از اوقات فراغت
۲. بازی‌های قدیمی
۳. مکان عمومی گذراندن اوقات فراغت
۴. رفتارهای مناسب در مکان‌های عمومی گذراندن اوقات فراغت

بخوان و پیاموز

- ۱- منظور از اوقات فراغت چیست؟
- ۲- در چه صورتی می‌توان از اوقات فراغت بهترین استفاده را داشت؟

اوقات فراغت

۱) به اوقاتی که یک فرد از تحصیل، کار یا وظایف و تکالیفی که بر عهده‌ی اوست آسوده می‌شود، اوقات فراغت می‌گویند.

۲) برای استفاده از اوقات فراغت باید برنامه‌ریزی مناسب داشته باشیم تا بتوانیم بهترین و کارآمدترین استفاده را از این اوقات ببریم. می‌توان برای اوقات فراغت به طور فردی و یا گروهی برنامه‌ریزی کرد.

فعالیت‌های پیشنهادی برای اوقات فراغت در دست‌های فردی و گروهی

۳) فردی: مطالعه یا حل کردن جدول، ساختن کاردستی، جمع‌آوری سنگ، تمبر یا اسکناس

۴) گروهی: رفتن به سفرهای زیارتی، دیدار اقوام، رفتن به کلاس‌های مهارت آموزی برای پر کردن اوقات فراغت. البته باید شرایط و امکانات را هم در نظر بگیریم و از روش‌هایی که با امکانات و هزینه‌ی کم‌تری قابل انجام است، استفاده کنیم.

راه‌های استفاده از اوقات فراغت:

بیشتر بدانیم

برای گذراندن اوقات فراغت شیوه‌های گوناگونی وجود دارد. به نمونه‌های زیر توجه کنید:

اخلاق و معنویت: شرکت در هیئت‌ها و مراسم مذهبی، کلاس‌های قرآن، حضور در کلاس‌های آموزش دینی، امور خیریه و کمک به هم‌نوع خود.

مشارکت‌های اجتماعی: دید و بازدید از اقوام و دوستان، حضور در انجمن‌های مختلف و قبول مسئولیت‌های اجتماعی مانند: بسیج، هلال احمر و ...

هنر و سرگرمی: طراحی، خطاطی، نقاشی، هنرهای دستی، گل‌چینی، سفالگری، نمایش، نویسندگی، موسیقی و شرکت در کلاس‌های آموزشی هنری، بازدید از نمایشگاه‌های هنری، پرورش گل و گیاه و رفتن به تئاتر، سینما و کنسرت‌های موسیقی.

بررسی‌های متن درس چهاردهم ←

۳- چند نمونه فعالیت فردی برای اوقات فراغت مثال بزنید.

۴- چند نمونه فعالیت گروهی برای اوقات فراغت مثال بزنید.

۵- راه‌های استفاده از اوقات فراغت را نام ببرید.

الف- مطالعه و کسب مهارت

ب- بازی و ورزش

ج- شرکت در کلاس‌های مذهبی، امور خیریه

د- هنر و سرگرمی

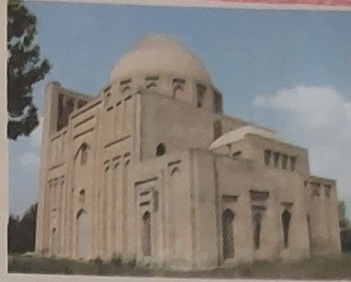
ه- سفر

و- ملاقات دوستان عیادت بیماران و سالمندان

۶- بازی‌های قدیمی و ورزش‌های دانشمند

بیشتر بدانیم

سیر و سفر: سفر به قصد زیارت مکان‌های مقدس، به قصد آشنایی با شهرها و روستاها، بازدید از موزه‌ها و بناهای تاریخی، رفتن به بوستان‌ها و گردشگاه‌ها، شرکت در اردوهای تفریحی و سیاحتی و ...

مطالعه و مهارت آموزی: مطالعه‌ی کتاب‌های مفید، مجلات، روزنامه‌ها و شرکت در کلاس‌های مهارت‌آموزی مانند خیاطی، آشپزی، سفره‌آرایی، زبان خارجی، رایانه، تایپ و ...

بازی و ورزش: بازی‌های دوستانه و محلی، بازی‌های قدیمی که بزرگ‌ترها در قدیم انجام می‌دادند که جنبه‌ی حرکتی و قدرتی دارد، حضور در فروشگاه‌ها و تماشای مسابقات، بازی‌های فکری، بازی‌های رایانه‌ای و ...

۷- ررباری فواید و مضرات بازی‌های جدید و صبح

بازی‌های قدیمی

بازی‌های قدیمی گروهی بوده، جنبه‌ی حرکتی و قدرتی داشته، کم‌هزینه بودند، ایجاد نشاط و تقویت حواس می‌کردند، ولی محدود بوده و با امکانات کم‌تر قابل اجرا بودند. (۶)

۸- مکان عمومی برای گذراندن اوقات فراغت چگونه مکان‌های دانشمند

بازی‌های جدید

فواید: امکانات بیش‌تر، اطلاعات و آگاهی بیش‌تر. (۷)

مضرات: فردی است، باعث ضعف بینایی، بی‌تحریکی، چاقی، آرتروز گردن، عصبی شدن، دور افتادن از اعضای خانواده و در نتیجه مشکلاتی عاطفی و پرهزینه‌تر است.

بازی‌های جدید در صورتی مضراتی دارد که بیش از حد انجام شود. (۷)

مکان‌های عمومی گذراندن اوقات فراغت

همه‌ی فعالیت‌های مربوط به اوقات فراغت در منزل انجام نمی‌شود و ما باید برای گذراندن اوقات فراغت خود از مکان‌های عمومی مانند: بوستان‌ها، باشگاه‌های ورزشی، سالن‌های تئاتر و سینما و ... استفاده کنیم. (۸)